

cavit. Ratio, quia verum non est, quòd Litanie conjungantur cum Matutino, sed sunt quid distinctum: et hoc patet 1. ex eo quòd ipsæ possunt dividi, et de facto separantur, præcipuè in iis Ecclesiis, ubi Litanie dicuntur vesperi: patet 2. quia illæ recitantur loco assistentiae ad processionem, quæ assistentia ipsis diebus naturalibus est affixa, et ideo si Officium S. Marci transferatur, non transferuntur Litanie, ut præscribitur in *Rubr. tit. 30. n. 3.* Obiter hinc notandum cum *Salm. c. 3. n. 17. Vioa a. 5. n. 5. et communi*, non esse audiendos *Leandrum, et alios* dicentes, quòd liceat incipere Officium hodiernum paulò ante mediam noctem diei sequentis, et illud prosequi post mediam noctem; tunc enim jam transactum est tempus ad Officium præfinitum; nam Officium cum sit pensum diurnum, cum die omnino terminatur.

175. — « VII. Ut devotè, et cum attentione interna, virtuali saltem, recitentur, sive ea ad Deum sit, sive ad sensum verborum, sive (ut ait *Caj.*) ad verba solùm. Quam postremam sufficere, rectè notat *Less.* supposito tamen animo orandi, et vacandi Deo. Unde attentionem confusam* (sive generalem, ut *Salm. ib. cum DD. cit.*) *saltem ad Deum, attentio ad verba includit, cum alioqui attentio præcisè ad sola verba nihil ab externa attentione differre videatur. Ita communiter, contra *Nap. Sylo. et Con.* qui nullam attentionem internam requirunt, sed tantum externam, quæ excludat omnem actionem impossibilem cum attentione interna, licet animo voluntariè interea distraharis. Quæ sententia, secundum *Laym. et Less.*, non est improbabilis, et utilis tum scrupulosis, tum Confessariis, ne Beneficiatis sine attentione Horas recitantibus impreter restitutionem fructuum, partim ob Doctorum auctoritatem, partim quòd hoc præcepto tantum materiales quædam preces, earumque externa pronuntiatio (per quam, sicut per hymnos organo cantatos, a Deo aliquid Ecclesia potest impretare) præcipi videantur; devotio verò tanquam finis præcepti extrinsecus ad ejus substantiam non pertineat. Verum nostra sententia est communior, et probabilior. Et probatur; sine attentione enim interna nulla est oratio, ergo hoc ipso, quòd sub mortali ad orationem obligaris, sub mortali item ad aliquam attentionem ex prædictis obligaberis. Nec refert, quòd Ecclesia non possit per se actus internos præcipere; potest enim eos præcipere, ut sunt necessarii ad actus externos debite præstandos, ut sunt actus virtutis: quo modo, cum possit præcipere Confessionem, potest etiam contritionem. Dixi, cum attentione interna virtuali saltem: etsi enim melior sit actualis, sufficit tamen virtualis: quam *Bon.* et alii communiter dicunt manere ex actuali, quamdiu non revocatur expressè, vel tacitè per distractionem voluntariam, vel actionem cum debita attentione impossibilem. Unde licet involuntariè distraharis, virtualiter tamen attendis. 1. Si in genere intenderis Officium dicere, modo consueto, vel animo laudandi Deum, vel satisfaciendi tuo muneri: 2. Si cum confusa aliqua apprehensione.

et proposito opus consuetum faciendi recites. Vide *Bon. d. 1. q. 3. p. 2.*

1. Is, qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid omiserit, si probabilem conjecturam habeat se dixisse, vel quia proposuit initio attendere vel quia se reperit in fine, verbi gr. Psalms, præsumere potest, se dixisse, si ex libro, vel memoria, cæteroque non errare solita, dixit: * (*Idem Salm. n. 12. cum Sanch. Trull. Pal. etc.* Scrupulosos autem dicunt obligandos esse ad non repetendum in dubio, *Salm. ibid.* cum A. A. cit. Quoad cæteros autem, aiunt quemquam habentem justam conjecturam, quòd dixerit, non teneri aliquid repetere, nisi sciat se non dixisse.) * Proindeque melius erit, si non repetat, ad vitandas anxias consuetudines, et scrupulos, et ut totum Officium sine perturbatione decurratur. Ita *Binsfeld. c. 11. d. 13. Laym. c. 5.*

2. Qui sponte distractus nullam harum attentionum habuit, graviter peccavit, teneturque secundum sententiam communem Horas repetere; nec fructus facit suos, quia non fecit opus præceptum, quòd erat, ut devotè oraret. *Sot. Navar. Reg. Fern. Suar. Bon. et Trull. l. 1. c. 7. d. 17. n. 6.* ubi ex *Nav.* addit non excusari à mortali eum, qui recitationem Horarum ita differt, vel ita se componit, ut advertat se somno præoccupandum, v. gr. si Completorium vesperi reservet dicendum in lecto, sciens se tunc in eo somno solere obrui. Quidam tamen Doct. paulò ante citati negant eo casu necessariam esse repetitionem, eò quòd substantia operis sit impleta, absque circumstantia devotionis. Multòque magis, ac probabilius iidem negant obligationem restitutionis; eò quòd ad illam tantum teneantur, qui Officium omiserunt, non qui distractè dixerunt. Vide *Bon. l. c. Less. Laym. et Dian. tr. de Horis, R. 1 et 2. Escob. t. 5 E. 4. c. 3. n. 62.* * (*Vide l. 3. n. 66g.*) *

3. Cum recitatione Officii conjungere actiones, quæ notabiliter non impediunt, v. gr. induendi, abluendi, veniale est, si fiat sine causa; aliàs nullum. *Escob. loc. cit. c. 7.* Qui verò advertenter occupat se in aliqua re impossibili cum attentione interna, v. gr. in scriptione, et lectione, etc. * (*Sive si attendat ad spectacula, vel ad fabulationes, Pal. Bon. Suar. etc. cum Salm. c. 3. n. 28.*) * graviter peccat, et præcepto non satisfacit: atque ideo tenetur repetere. *Nav. Suar. Ronc. Trul. n. 7.*

176. — Ad Officium igitur persolvendum requiritur *Intentio* et *Attentio*. Circa *Intentionem*, certum est non requiri intentionem actualem explicitam, sed sufficere virtualem implicitam, nimirum si de more Breviarium accipias, ut Officium impleas, uti soles, ut communiter docent *Sanch. c. 1. dub. 28. cum Nav. Conc. t. 2. p. 464. n. 2. Tourn. t. 1. p. 649. Bon. p. 2. §. 2. num. 22. Croix. l. 4. n. 1326. Anacl. p. 195. n. 41.* et alii passim. Imò rectè addit *Croix, n. 1329.* non esse opus renovare intentionem ad singulas Horas, etsi aliqua interruptio intercedat, etiam sine causa; quia illa resurrectio fit ex prima intentione: imò puto sem-

*Caj. in 2. 2. q. 83. a. 13. Sa v. Horæ num. 19. Azor. p. 1. l. 10. c. 16. q. 6. Ronc. c. 9. Wigand tract. 10. Ex. 5. q. 7. Anacl. de Hor. C. p. 195. n. 43. P. Conc. t. 2. p. 443. n. 26. qui fusè et perdoctè hanc sententiam tuetur cum Nasar. Gav. Val. Maid. Led. Med. et aliis innumeris. Diversè autem Auctores hanc primam sententiam probant ex c. Dolentes, de Celeb. Miss. Sed ex hoc textu, sapienter ait Conc. cum Suar. non bene hanc sententiam probari. Ibi enim nullum fit verbum de attentione interna, sed tantum præcipitur externa, opposita colloqui Ecclesiasticorum cum laicis in Choro, quæ colloquia causam dederant constructioni hujus Canonis: unde Pontifex præcepit, quòd recitantes Officium nocturnum pariter et diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent, et devotè. Et hunc Canonem explicans Antoninus 3. p. tit. 13. c. 4. §. 7.: « Præcipimus, ut unusquisque die » ac nocte dicat Horas suas; intentionem et devotionem in præcepto non ponimus, sed gratiæ Dei, secundum quod ipse dare » voluerit duximus relinquendum: Et hunc intellectum teneas, » quia benigniorem, et quia non debet Ecclesia alicui laqueum » injicere. » Alii probant ex Prop. 14. damnata ab Alexandro VII. quæ dicebat: « Qui facit Confessionem voluntariè nullam, satis- » facit præcepto Ecclesiæ. » Ergo (inferunt) bene potest Ecclesia actus internos præcipere. Sed neque præfata sententia hac ratione satis probatur, nam sic non probatur Ecclesia præcipere actus internos, sed tantum præcipere Confessionem validam, sicut Christus præcepit. Ratio igitur potior est, quia sine attentione interna non constituitur oratio, quæ universè definitur: *Elevatio mentis ad Deum*. Unde, quamvis Ecclesia non imposuerit speciale præceptum positivum attentionis internæ, tamen præcipiendo recitationem Officii per modum Orationis ad Deum colendum, veram præcepit orationem, quæ sine attentione interna non est vera oratio; nec Deus colitur per solam recitationem externam ab iis, qui voluntariè se distrahant; imò Deus de his conqueritur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Matth. 15.* Et è converso in *Jo. 4.* dicitur: *Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate.**

Secunda sententia, quam tenent *Salm. tr. 16. cap. 3. n. 31.* quærit conciliare prædictam primam sententiam cum tertia, quæ tenet (ut infra dicemus) non requiri attentionem internam; et dicit quòd, posito ex una parte quòd attentio ad sola verba sufficiat ad satisfaciendum Officio, et posito ex alia quòd omnino requiratur ad rectam recitationem attentio saltem ad verba cum animo (generali saltem seu confuso) Deum colendi, jam orabit qui tali modo ad verba attendet, cum non sit impossibile aliquem ad alia distrahi, et simul attendere ad verba rectè proferranda: unde is bene satisfaciet semper ac per contrariam voluntatem non retractabit propositum attendendi. Sed juxta primam sententiam, quæ requirit attentionem formalem et explicitam, merito dicit *P. Concina*, quòd qui voluntariè se distrahit, minimè potest attendere ad rectam prolationem verborum; vel ejus

attentio erit adeo tenuis, ut nequaquam pertingat ad debitam attentionis rationem.

Tertia sententia tenet ad satisfaciendum substantialiter præcepto Officii, non requiri attentionem internam, sed sufficere intentionem recitandi cum attentione externa; hanc tuentur *Lugo de Euch. D. 22. ex n. 25. cum Palud. Ang. Med. Durando. Rosell. item Coninch. de Sacr. 3. p. q. 83. n. 291. Sylvester v. Missa 2. q. 6. Ang. v. Horæ n. 17. Machad. tr. 21. Docum. 5. Gob. tract. 5. n. 821. q. 5. Croix. l. 4. n. 1342. Tamb. l. 4. c. 2. §. 1. n. 19. Elbel. t. 2. pag. 541. n. 403. et probabilem vocant Less. l. 2. c. 37. n. 63. Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. n. 10. Sporer de Sacram. à n. 75. Pelliz. tom. 2. tr. 10. c. 6. n. 17. Vioa de Rest. q. 7. a. 9. n. 6. P. Zachar. l. 4. n. 1341. et 1342. et alii plures et hanc quoque expressè tenet *D. Anton.* ut infra afferetur. Ratio 1. quia oratio, ut definitur à Damasceno l. 3. *Fid. Ort. c. 24. et à D. Thom. in 4. Dist. 15. q. 4. art. 2. q. 1. n. 1.* est *Petitio decentium à Deo*: Non repugnat autem posse à nobis Deo repræsentari nostras petitiones etiam cum actuali mentis evagatione; sicut si quis recitaret coram Rege orationem compositam ad aliquam gratiam impetrandam, certè quidem oraret, illam coram Rege recitando, etiamsi esset tunc ad alia mente distractus; Sic etiam recitans Officium, non obstante interna et voluntaria distractione, adhuc potest Deum orare; attentio enim externa conjuncta cum intentione recitandi efficit, ut recitatio Horarum fiat quoad substantiam vera oratio. Et ita non potest negari tenuisse *D. Antoninum l. supra cit.* in explicando textum in *c. Dolentes*. Verba *S. Doctoris* opus est hinc repetere: « Præcipimus, ut unus- » quisque die ac nocte dicat Horas suas: intentionem, et devotio- » nem in præcepto non ponimus, sed gratiæ Dei, secundum quod » ipse dare voluerit, duximus relinquendum. Et hunc intellectum » teneas, quia benigniorem, et quia non debet Ecclesia alicui » laqueum injicere. » Ex quibus verbis patet, quòd sanctus non tantum expressit textum intelligendum de sola externa attentione, sed ex ratione generaliter adducta, etiam probare intendit Ecclesiam non requirere attentionem internam. Imò *D. Ant.* non solum asseruit Ecclesiam hanc attentionem internam non præcipere, sed deinde *eod. loc. §. 8.* docuit nec etiam posse præcipere; ibi enim post relatam doctrinam *D. Thomæ*, quòd attentio in oratione semper debeat manere secundum sui virtutem, sic subdit: « Non tamen requiritur quòd intentio comitetur actualiter totam orationem... requiritur tamen quòd orans scienter » non distrahat mentem ab oratione; hoc enim non potest esse » sine culpa mortali vel veniali. » Deinde explicat, quòd recitans tunc peccaret mortaliter, quando per contemptum internæ attentionis voluntariè se distraheret vel quando recitaret cum externa quoque distractione. En ejus verba: « Sed si evagatio » est advertenter, et solum secundum actum interiorum, licet » temeraria et gravis foret, non tamen mortale, nisi per contemptum, quia Ecclesia non habet judicare de actibus merè*

» interioribus; propter quòd Minister Ecclesiæ, licet dicendo
 » orationem cogitet aliud, non videtur transgressor præcepti ex
 » natura facti. Si autem evagatio mentis sit ex hoc quòd aliquis
 » scienter se occupat in actu exteriori, qui non secum patiat
 » attentionem, videtur esse mortalis, et directè contra præceptum
 » Ecclesiæ, de Celeb. Miss. c. Dolentes, ubi præcipitur quòd
 » Officium celebretur studiosè pariter et devotè. Hoc non ob-
 » servant, qui occupantes se in actu exteriori scienter sibi atten-
 » tionem subtrahunt. » Ergo procul dubio supponit *S. Anton.*,
 » attentionem internam neque ab Ecclesia esse præceptam, neque
 » esse de essentia orationis: sed sufficere attentionem externam
 » unà cum intentione prius habita orandi; nam aliàs, si attentio
 » interna esset de essentia orationis, illam Ecclesia non solum po-
 » tuisset, sed etiam debuisset præcipere.

Et pro hac sententia clarè videtur esse idem *S. Th. in 4. D. 15. q. 5. a. 2. Solut. 4. ad 3. q.* ubi prima fronte videtur stare pro sententia opposita, cum dicat; « Dicendum, quòd attentio ac-
 » tualis requiritur ad orationem aliquo modo, vel ad evitandam
 » transgressionem in illa oratione, quæ est in præcepto, vel ad
 » meritum in illa quæ non est in præcepto. » Attamen inferius *ad 2.* explicat, quòd illa *attentio actualis*, omnino requisita ad ora-
 » tionem, intelligitur de sola attentione externa, en ejus verba:
 » « Quando aliquis ex proposito mentem ad alia distrahit in orando,
 » tunc enim sine culpa non est, præcipuè si in aliis sponte se oc-
 » cupat quæ mentem distrahunt, sicut sunt exteriora opera: et
 » si ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit. » Ubi
 » nota *S. Doctorem* utique distinguere culpam in voluntaria dis-
 » tractione interna, quam ait non esse sine culpa (nempe veniali),
 » ab illa culpa quæ est in distractione externa impossibili cum
 » interna attentione, hancque culpam dicit esse mortalem. Et ita
 » in hunc locum *D. Th.* exponit *S. Antonin. l. c.* dicens: *Unde S. Thomas*
 » (*4. p. Dist. 15.*) « dicit ibi quòd in oratione, si in aliis
 » sponte se quis occupat in his quæ mentem distrahunt, sicut
 » sunt opera exteriora, et si ad contrarium mens evagetur, etiam
 » culpa mortalis erit: exponit idem Petrus, et dicit quòd loquendo
 » de oratione, quæ est præcepti humani, illud verbum *contrarium*
 » non refertur ad orationem, quia bona opera exteriora non sunt
 » contraria orationi, sed est referendum ad attentionem, quando
 » scilicet se exterius occupat, circa aliquid impossibile atten-
 » tionis orationis. » Ergo (sicut *S. Antoninus* explicat) Angelicus
 » supponit tunc tantum deesse orationem, quando apponitur dis-
 » tractio externa per opus impossibile cum attentione interna,
 » dum tunc solum in transgressionem orationis præceptæ culpam
 » mortalem agnoscit.

Ratio 2. quia, si attentio interna necessariò requiretur ad
 » essentiam orationis, ille qui involuntariè distrahitur, nec etiam
 » officio satisfaceret. Certum autem est apud omnes, quòd per dis-
 » tractionem involuntariam minimè impeditur impletio præcepti
 » recitandi Officium ex *D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 13 ad 3.* ubi docet:

» Evagatio mentis, quæ fit præter oppositum, fructum non tol-
 » lit. » Hoc concedunt adhuc Auctores primæ sententiæ, sed
 » dicunt quòd ille qui sponte se distrahit, actu revocat primam at-
 » tentionem, et ideo non satisfacit, cum amplius non oret; qui verò
 » involuntariè distrahitur, manet virtualiter attentus, et propterea
 » orat, et satisfacit. Ego tamen fateor imbecillitatem meam, nun-
 » quam potuisse intelligere, quomodo possit attentio virtualiter
 » permanere in eo qui distrahitur, licet involuntariè? Bene quidem
 » intelligo, quòd intentio, cum pertineat ad voluntatem, quando
 » semel est habita, et non retractatur, virtualiter perseverat in
 » affectu, seu in mediis susceptis, quia hæc media ex illa inten-
 » tione procedunt: non intelligo autem, quomodo potest dici vir-
 » tualiter attentus orationi, qui mentem alibi habet occupatam:
 » Rectè dicitur, quòd hic involuntariè distractus post intentionem
 » habitam attendendi, et non retractatam, velit attendere; sed non
 » poterit dici quòd attendat, quando alibi est omnino evagatus;
 » Sicut enim repugnat dici virtualiter intelligere quod legit, eum
 » qui actu non intelligit, licet habuisset intentionem intelligendi;
 » ita repugnat dici virtualiter attendere, qui actu non attendit.
 » Unde bene concludit *Lugo n. 39.* quòd si ad orationem require-
 » retur attentio interna, is qui esset involuntariè distractus, non
 » effectivè sed tantum affectivè oraret. In tantum igitur dicit hunc
 » verè orare, in quantum intentionem internam prius habitam
 » orandi conjungit cum externa attentione.

Ratio 3. quia Sacerdos conferens Extremam Unctionem (ejus
 » forma est deprecatoria) cum intentione faciendi quod facit Ec-
 » clesia, etsi actu mentem divertat, validè confert; ergo sine atten-
 » tione interna bene stare potest oratio. Ad hanc difficilem objec-
 » tionem diversè respondent Fautores primæ sententiæ. Alii apud
 » *Concinam* dicunt, quòd eo casu invalidè Sacramentum conferre-
 » tur, quia tunc Sacerdos nullam haberet intentionem, nec atten-
 » tionem; cum enim quis alio mentem distrahit, utramque actu
 » tractat. Sed hæc responsio nimis debilis videtur, quia ad ratio-
 » nem universalem Sacramentorum exigitur sola prolatio formæ
 » super debitam materiam à ministro habente potestatem, cum
 » intentione faciendi quod facit Ecclesia, juxta illud celebre dictum
 » *D. August. tr. 80. in Joan. Accedit verbum ad elementum, et fit*
 » *Sacramentum.* Et magis patet ex Conc. Florent. in Decreto Fidei
 » *Eugen. IV. §. V.* ubi fuit sancitum: « Hæc omnia Sacramenta
 » tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis
 » tanquam forma, et persona Ministri conferentis Sacramentum
 » cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. » Unde, cum hæc
 » omnia concurrant, debet dici, Ministrum verba formæ profes-
 » rentem cum debita intentione in Extrema Unctione, Sacramen-
 » tum utique validum facere. Aliter respondet *P. Concina*, et ait,
 » quòd in Sacramentis Deus elevat verba Ministri, quamcumque
 » ille perversam habeat intentionem, ad gratiam conferendam:
 » Sed huic opponit *Lugo n. 30.* quòd, si attentio esset de essentia
 » orationis, hac ablata, deesset oratio, et consequenter evanesceret

forma Sacramenti Extremæ Uctionis, quæ est deprecatoria. Repliat *Concina*, quòd eo casu, licèt destruat oratio moralis, remanet tamen physica, scil. illa externa verborum prolatio, quam ex sententia aliquorum asserit sufficere: ad implendam autem obligationem Officii, dicit requiri, ut oratio sit moralis; et ut oratio moralis sit, exigit essentialè attentionem. Sed huic respondetur 1. sententiam præfatam illorum improbabilem esse, ut probamus *l. 6. n. 23.* ubi dicemus, omnino requiri ad valorem Sacramentorum, ut Minister saltem intendat facere quod facit Ecclesia. Respondetur 2. et petitur: Estne attentio de essentia orationis genericè sumpta, vel tantùm orationis moralis? Si dicis, est de essentia orationis moralis, non autem physicæ, conceditur, quia talis oratio non esset meritoria: at esset satisfactoria, cum esset vera oratio: Ergo recitans officium voluntariè distractus, careret quidem meritò, sed jam satisfaceret cum Ecclesia præcipiat absolutè orationem; non autem orationem meritoriam, saltem non constat hanc præcipere. Si verò dicis, quòd attentio est de essentia cujuscumque orationis, debet concedi orationem sine attentione neque moraliter, neque physicè posse dici orationem; attentio enim, si est de essentia cujuscumque orationis, oratio sine attentione erit mera prolatio verborum, non autem oratio, neque moralis, neque physica, cum deficiat constitutivum orationis. Quapropter cum de essentia formæ Sacramenti Extremæ Uctionis requiratur, ut sit deprecatoria, juxta illud S. Jacobi, quòd *Presbyteri orient super infirmum*, Sacramentum erit nullum, si formam Sacerdos proferet sine attentione; Etenim positò, quòd forma hujus Sacramenti debet esse vera oratio, et oratio sine attentione non est oratio, non potest Deus elevare ad conferendam gratiam Sacramenti nisi formam aptam, qualis non esset illa mera prolatio verborum licèt enim possit efficere Deus, quòd res non apta ad producendum aliquem effectum, illud producat, non potest tamen efficere, quòd sit oratio illa, quæ non est oratio.

His tamen non obstantibus, prima sententia probabilior videtur, saltem ob auctoritatem extrinsecam, et omnino ut tutior consulenda; Sed secundam tum ob Doctorum auctoritatem, quæ non est contemnenda, tum ob rationes non levibus fundamentis innixas, satis probabilis apparet; saltem quia non constat adesse præceptum de attentione interna in recitatione Divini Officii. Unde non auderem ad restitutionem damnare Beneficiarium, qui bona fide Officium recitasset cum distractione voluntaria, et bona fide pariter fructus percepisset, prout ab ea excusat *Croix l. 4. n. 1213. et ap. ipsum Sotus, Tolet. Azor. B. Med. Garcia, Gobat. etc.* Vide dicta *l. 3. n. 669.*

Cæterùm ad scrupulos abjiciendos, et ad animum levandum Horas recitantium, valde refert hïc advertere id quod, communiter D. D. adhuc primæ sententiæ fautores docent, nempe, quòd ut dicatur aliquis Officio non satisfacere, non solum requiritur, ut voluntariè se distrahat, sed etiam ut plenè advertat, se

distrahi, nam aliàs iste, licèt sponte se divertat, non tamen sponte se divertit à recitatione. Ita *Sanch. c. 1. dub. 28. n. 10. et 11. cum Suar. Nav. Soto, et Arm. Conc. p. 451. Croix l. 4. n. 1346. cum Fill. Gob. et Salm. c. 3. n. 42. et Cajet. Summa v. Hora*, ubi ait: « Si quis advertit se cogitare extranea, sed non » advertit quòd ab Officio Divino distrahatur; quamvis volun- » tariè illa meditetur, non tamen voluntariè ab Officio animus » distrahitur. » Bene enim ait *Conc.*, has distractiones esse hominibus impossibile omnes vitare, maximè studiosis, quia hujusmodi exercitia sunt intellectus, qui, cum sit necessaria facultas, ex assiduis occupationibus ita inflectitur, ut veluti calcaribus adjectis in suas controversias abjiciatur. Hinc notant *Sanch. n. 13. Salm. n. 43. cum Nav. Caj. et Croix n. 1346.* et alii communiter, quòd, si quis advertens se distrahi, habeat mediocrem diligentiam ad attendendum, nullo modo peccat. Additque *Sanch. n. 10. cum Gers. Margar. et pluribus aliis*, non oportere, ut homo semper tota conetur sollicitudine, quin tolerari possit aliqua divagatio ad caput refocillandum.

Dictum est, ut plenè advertat, quia licèt recitans semiplene adverteret ad distractionem, et venialiter peccaret, adhuc tamen substantialiter Officio satisfaceret, cum prima attentio sive intentio attendendi semper perseveret, donec cum plena advertentia non revocetur; intentio enim cum plena deliberatione prius concepta non desinit existere, nisi cum alia plena advertentia retractatur. Ita *Sanch. Salm. Croix, et Conc. ll. cc.* Unde infert *Sanch. n. 14. cum Nav. et aliis*, quòd tunc recitans graviter peccaret, juxta sensum primæ sententiæ, quando ex contemptu, vel industria se diverteret: « Quamdiu ergo (sic concludit Cajet. » loco citato) eis non constiterit evidenter se mutasse propositum » vel advertendo et sciendo circa alia vagatos fuisse, credere possunt suæ obligationi satisfacisse: » Subditque *Croix cum Nav.* quòd non rectè faciunt, qui se occupant in cogitando, an advertant, nec ne; nam hoc ipsum est distrahi.

Remedia autem opportuniore ad repellendas animi distractiones sunt. I. Sub initium formare intentionem Deum laudandi. II. Renovare intentionem ad *Gloria Patri*, vel in principio cujuscumque psalmi. III. Mysterium aliquod Passionis sibi representare. IV. Sensus sedulo custodire, et alia hujusmodi, quæ videri possunt apud *Anacl. et Elbel. ll. cc.*

Pro scrupulosi verò advertit *Croix lib. 4. num. 1350. et 1351.* eos nihil teneri ad repetendum, nisi certi sint mutasse intentionem orandi. Additque *Gob. ib. n. 1354.* quòd si quis pateretur graves anxietates, posset aliquando etiam ei interdici recitatio Officii, donec videatur posse recitare sine tanto incommodo, cum magnum incommodum excuset per se à præceptis Ecclesiæ.

178. — Quæritur hïc II. An mortaliter peccet, qui recitat Horas existens in peccato mortali? *Adrianus ap. Sanch. l. 7. c. 2. dub. 9.* absolutè affirmat, quia exercet actum Ordinis; licèt dicat satisfacere præcepto. Alii, ut *Medina, et Ledesma ap. eundem*

Sanch. dicunt tunc peccare mortaliter, quando habet actuale propositum peccandi; quia tunc irrogat Deo magnam irreverentiam, cum eodem tempore, quo petit beneficium à Deo, intendat illum offendere. *Continuator* autem *Tourn.* t. 1. p. 653. in fin. censet, quòd si recitans habet desiderium exeundi à peccato, tunc jam pie orat, et satisfacit Officio; si verò habet actuale propositum peccandi, ad minus ait dubium esse an satisfaciatur, cum dubitetur an verè oret. Verior tamen et communior sententia est, quòd iste satisfacit, et non peccat mortaliter ut sentiunt *Sanchez num. 3. cum Navar. et Croix lib. 4. num. 1348. cum Corduba.* Ratio, quia ex una parte recitatio Officii non est actus Ordinis sacri, quamvis imponatur constitutis in sacris: ex alia quamvis iste nihil sibi impetret, cum tamen oret nomine Ecclesiæ, bene potest obtinere pro aliis. Quòd autem oret nomine Ecclesiæ cum proposito peccandi, non videtur tanta irreverentia, ut damnetur de mortali, licet non videatur posse excusari saltem à veniali, ut dicit *Croix cum Corduba.* Cæterum non auderem de peccato ullo damnare alium ex devotione orantem, qui actualem voluntatem peccandi haberet. Aliàs teneremur hos hortari, ut ab omni oratione absterent.

179. — Quær. III. An sit licitum recitare Officium in locis immundis? Alii ut *Sot. de Just. l. 10. q. 5. ar. 4. in fin. Viva q. 3. ar. 5. n. 5. Anacl. p. 191. n. 67. Conc. p. 491. n. 1. et Spor. p. 82. n. 148. cum Tamb. et Gob.* sentiunt id esse veniale, si fiat sine causa, quia videtur hoc non carere aliqua irreverentia. Alii verò, ut *Sanch. Cons. l. 7. c. 2. dub. 44. n. 4. Salm. c. 3. num. 11. cum Trull. Angles, Leand. et Diana p. 10. tract. 11. Res. 33. cum Escob. Fausto, etc.* nullam in hoc culpam agnoscunt, quia cum Deus sit ubique, in nullo loco est irreverentia illum orare: aliàs, si esset irreverentia, nec etiam liceret ullo modo orare mente aut voce in loco indecenti: quod nemo dicit, imò *Apost. ad Tim. 1. c. 1. v. 8.* inquit: *Volo viros in omni loco orare.*

Quær. IV. An sit culpa non servare situm in recitatione Officii, scil. stando, genuflectendo, juxta Rubricam? Alii negant, ut *Salm. cap. 3. num. 11. et Sporer p. 82. num. 149. cum Zeroll.* quia (ut dicunt) id non præcipitur, sed consulitur, et ordinatur majoris devotionis gratia; Et idem tenent *Tol. Bonac. et Fill. apud Croix l. 4. num. 1321.*, qui dicit in hoc potius posse peccari ratione scandali, quam omissionis. Sed probabilius affirmant *Viva q. 3. a. 5. n. 7. et Tournely p. 646. q. 2.* quia id præscriptum est in Rubrica; etsi omissio non excedat veniale, ut dicunt *Nav. et Viva l. c.* cum hæc Rubrica sit tantum directiva. Hoc autem intelligitur de Choro, nam extra Chorum communiter docent præfati A. A. (quidquid aliqui dicant) nullam esse culpam, situm præscriptum omittente; licet laudabile sit illum servare. Censet autem *Concina pag. 491. n. 2. et Viva l. c. n. 6.* non excusari à veniali, qui sine causa Officium recitaret recumbendo in lecto.

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circa dispositionem fructuum suorum Beneficiorum?

180. An Beneficarii sint domini fructuum quoad necessaria sustentationi? — 181. An quoad non necessaria? Vide etiam lib. 3. num. 491. — 182. Quid notandum circa congruam sustentationem Clerici? — 183. Quænam quantitas in vanis expensis censeatur gravis? — 184. Quæ teneantur Clerici erogare in usus pios? — 185. Quid intelligatur nomine usus pii? — 186. Vide Resolutiones. — 187. An Clerici possint testari de fructibus Beneficii? DE ALIENATIONE honorum Ecclesiasticorum Not. I. De pœnis in alienantes bona Ecclesiæ. Not. II. An possint alienari si talis facultas data sit à donante? Not. III. Quid veniat nomine Bonorum Ecclesiasticorum? Not. IV. Quid si alienatio vetita sit à donante? Et quæ sint causæ justæ alienandi? Not. V. Quæ solemnitates requirantur? Et quid, si deficiat causa? Not. VI. Quæ bona possint alienari sine solemnitatibus, et in quibus casibus? Not. VII. Quid de Locatione bonorum Ecclesiasticorum?

180. — « Resp. 1. Clerici Beneficarii, quoad eam partem » bonorum Ecclesiasticorum, quæ necessaria est ad congruam » sustentationem, et decentiam statûs, ita sunt domini, ut de iis » possint liberè disponere. Ubi rectè notat *Nav.* hanc congruitatem et decentiam habere latitudinem, et suos gradus, proinde » que si infirmum congruæ sustentationis pretium sint floreni 300, » medium 400, summum 500, Clericus autem infirmo vivat, de » reliquo liberè posse disponere. Ita commun. quia id acquisivit » ut stipendium sustentationis, quasi mercedem operis præstiti. » * (Vide l. 3. n. 491. v. III. Idem.) *

181. — « Resp. 2. Probabilius etiam est, contra *Nav.* et multos Canonistas, Beneficarios non regulares (secus enim est de regularibus, ut ait *Card. Lugo. t. 1. d. 4. s. 1. n. 2.*) absolutos esse dominos omnium suorum proventuum, ideoque, etsi in profanos usus expendant, non teneri ad restitutionem. Est communior inter recentiores, apud *Binsfeld. Mald. et Bon. t. 1. d. 4. p. 4. ex S. Thom. Sot. Mol. etc.* tum quia fructus faciunt suos, ut supponit *Trid. sess. 24. c. 12.* tum quia alioqui non possent fructuum dominium in alios transferre (extra pios usus) omnesque eorum donationes, et contractus essent invalidi, et ut tales à iudice declarandi, et bona Ecclesiæ restituenda quod, cum nunquam sit factum, præsumi non debet esse faciendum. *Card. Lugo d. 4. n. 1. * (Sed vide dicta lib. 3. n. 491.)* * Quo non obstante, teneri eos bona Ecclesiastica, congruæ sustentationi superflua expendere in pios usus, tam est communis sententia, ut *Card. Lugo. d. 4. n. 10.* dicat nimis singularem esse sententiam *Petri Hurt. et Dian.* dicentium, eos satisfacere, si (seclusis gravibus necessitatibus) erogent in communibus necessitatibus quartam partem reddituum Eccle-

» siasticorum, vel certè dimidium ejus, quod congruè sustentationi superest. Vide *C. Lugo l. c.* ubi plurimis pro se citatis » *Auct.* ostendit, *Tol. Molin. et Bonac.* malè citari pro contraria » sententia, imò ipsemet *Hurt. et Dian.* in ea non perstitisse, » atque nulla vel auctoritate, vel ratione fulciri: ac denique » suam multis probat, præsertim ex *Trident. sess. 21. c. 5. de ref.* ostenditque istam obligationem nasci ex jure non tantum » humano, sed etiam divino naturali. Vide etiam *Bonac. l. c. p. 2.* » 2. * (*Vide l. 3. n. 491. vers. IV. Major.*) * Porro congrua » sustentatio Clerici censetur, quæ necessaria est ad statum, et » familiæ sustentationem, secundum conditionem status, gradus, » dignitatis, qualitatis, et regionis in qua habitat. *Bon. l. c. Mol. Laym. C. Lugo, etc.* * (*Vide l. 3. n. 491. v. Q. II.*) * »

Unde resolvuntur hi Casus:

182. — « 1. Congrua sustentatio non est æqualis respectu omnium, quia plus requirit Episcopus quam Decanus; Decanus, quam Canonicus; Canonicus in Ecclesia principali, quam Parochus; debilis, et tener, quam robustus, et valens: et quod sufficit in uno loco, non sufficit in alio. Quapropter attendi debet ad usum aliorum timorata conscientia in eodem gradu, etc. Nec obstat, quod Beneficiarius emergerit ex humili, quominus possit statui suo convenientes sumptus facere, ut ex *Mol. docet Card. Lugo l. c. V. Bann. l. c. n. 8.*

« 2. Nomine congruæ sustentationis etiam intelligitur debita hospitalitas, non tantum in pauperes peregrinos (qui maxime commendantur Clericis à *Trid.*), sed etiam urbanos. *Card. Lugo n. 66.*

« 3. Debita, quæ Clericus contraxit pro sua sustentatione, vel ob piam causam, potest solvere ex redditibus Ecclesiasticis: non item quæ contraxit ante Beneficium obtentum, nisi sit pauper, » *ib. n. 67.*

« 4. Potest Clericus ex bonis superfluis licite in studiis alere suos consanguineos, si aliunde non habent; eò quod parentes, vel nolint, vel non possint alere in studiis, » *ib. et Bon. p. 2. n. 13.*

« 5. Si habet sorores pauperes, vel filios spurios, ex fructibus beneficii dotare licet, si aliunde non potest. * (Imò tenetur dotare sororem ex parte Patris, ut dicunt Nav. et Burg. cum *Croix l. 4. n. 1357.* A fortiori tenetur alere Matrem, *Croix ibid.*) * quia naturali jure debet illis alimenta, in quorum locum succedit dos. *Mol. Binsfeld.* etc. Cavendum tamen sub mortali ne vel illas notabiliter supra statum exaltet, vel hos legitimis æquet: etsi nobiliter plus possit dare, quam alius infimæ sortis. » *V. Laym. l. 4. tr. 2. cap. 3. num. 4.*

183. — « 6. Si bona superflua expendat in usus profanos, v. g. in venationes, canes, equos, parasitos, ludiones, luxum, in amicos cognatosque ditandos; etc. (quod intellige de quantitate notabili in genere prodigalitatis, quæ longè major est, quam in

» genere furti) * (*Palas apud Croix l. 4. n. 1358.* requirit tertiam, vel quartam partem: *Coninck* requirit quartam: *Sed Croix cum Lugo, et Hann.* hoc reprobant, et dicunt vigesimam partem esse materiam gravem.) * graviter peccat quidem non tamen tenetur ad restitutionem: quia est dominus fructuum: et consequenter neque is, qui accepit. Ita contra. *Nao. etc. communiter Doctor alii ex Trid. sess. 21. c. 1. Azor. l. 2. l. 7. cap. 8. q. 2. Vide Laym. l. 4. t. 2. c. 3. n. 4. Bon. d. 4. p. 2. n. 9. et p. 4. n. 1. etc.* * (*Vide l. 3. n. 492.*) *

184. — « Quæres I. Quæ teneantur in pios usus expendere? Resp. Ea omnia, quæ acceperunt sive ab Ecclesia, sive ab aliis tanquam procuratores cultus Divini; non autem illa, quæ vel in cultum Divinum oblata non sunt, vel jam ab Ecclesia in cultum Divinum sunt expensa. *C. Lugo. d. 4.* Ratio est, quia priora habent annexam obligationem Religionis, posteriora non: vel si habuerint, ea jam est extincta per expansionem in pios usus.

Animadvertite hinc doctrinam *D. Thomæ, 2. 2. q. 185. art. 7. ad 3.* ubi ait: « Non omnia bona Ecclesiarum sunt pauperibus largienda, nisi forte in articulo necessitatis, in quo etiam pro redemptione captivorum, et aliis necessitatibus pauperum vasa cultui Divino dicata distrahantur, ut dicit *S. Ambrosius*; Et in tali necessitate peccaret Clericus, si vellet de rebus Ecclesiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona. Vide dicta *l. 3. n. 491. Quæres V.* Addit verò *S. Doctor ad 4.* Necessitate non imminente providendi pauperibus, de his, quæ superfluum ex proventibus Ecclesiæ, possessiones emat, vel in thesaurum reponat in futurum utilitati ecclesiæ, etc.

« 1. In profanos usus expendi possunt à Clericis bona patrimonialia, eaque quæ hæreditate, industria, donatione, aliove modo ut Laici acquirunt, vivendo interim ex Beneficiis. Item quasi Patrimonialia, hoc est, quæ acquirunt quidem Clerici, non tamen ut reditus Beneficii, sed ut stipendia alicujus Officii Clericalis, v. g. ratione concionis, pro Missa, funere, Officio defunctorum, administratione Sacramentorum, anniversariis, etc. *Sanch. C. Lugo l. c. n. 23. Bon. p. 2. n. 19.* * (*Et hoc vocat longè probabilius Sanch. Conc. l. 2. c. 2. dist. 45. num. 4. contra Innoc. cum Sot. Nao. Host. Sylo. Panorm. et aliis communiter. Vide dicta lib. 3. n. 491.*) *

« 2. Probabilius est, in profanos usus posse expendi distributiones, sive præsentias (ut vocant) quæ Beneficiariis ob præsentiam in Choro distribuuntur. Ita *Sylo. C. Lugo num. 24. Bon. p. 2. num. 17. contra Sanch. etc.* * (*Vid. l. 3. n. 491.*) *

« 3. Fructus qui dantur ob Capellaniam, vel Vicariam non collativam, sed ad nutum amovibilem, possunt expendi in usus profanos; quia non sunt fructus Beneficii (hoc enim confertur per collationem Canonicam,) sed bona quasi Patrimonialia. » *Vide C. Lugo. 28.*

* 4. Probabiliter etiam Pensionarius licite suam Pensionem

» expendit in usus profanos: quia eam Papa extrahit ex redditibus
 » Beneficii, et dat alteri qui id Beneficium non habet. *C. Lugo*
 » *l. c. contra Bonac. etc.* Secus est de eo, qui Beneficium habet
 » in commendam, quia substituitur loco Beneficiarii, *ib. ** (Vide
 » *dict. l. 3. n. 491. vers. Qu. VI.) **
 » 5. Partem, quam Clericus parçè vivendo sibi servat ex con-
 » grua sustentatione, licitè expendit in usus profanos, quia ex-
 » pensa est jam ante in usus pios. *ibid. et Bon. d. 4. p. 2. n. 14.*
 » *ex Mol. ** (Vide *l. 3. n. 491. v. III. Idem.)*
 133. — « Quæres 2. Quid intelligatur nomine usûs pii? Resp.
 » Qui vel ad cultum Divinum, vel misericordiam spiritualem, aut
 » corporalem ordinatur, v. g. ad cultum templorum, necessita-
 » tem pauperum, hoc est eorum, qui non habent necessaria sive
 » ad naturam, sive ad statum servandum; item in usum Religio-
 » sorum, in Capellanas, Missas, suffragia pro Defunctis, hospi-
 » talia, etc. » * (Vide *l. n. 491. v. Qu. II. et n. 672.) **

Unde resolves sequentes Casus.

136. — « 1. Si Clericus superflua expenderit in usus profanos,
 » v. g. emerit sibi bona immobilia, non potest hæc retinere, quia
 » obligationi bonis iis annexæ non satisfacit: et adhuc potest sat-
 » tisfacere, cum bona empta pretio æquivalent. *C. Lugo n. 43.*
 » *V. Bon. n. 20.*
 » 2. Qui in usum profanum à Clerico bona accipit dono, ex
 » superfluis, potest excusari à peccato, si eum non induxit ad
 » talem donationem, neque per eam Clericus redditur impotens
 » ad superflua expendenda in usus pios. *Card. Lugo, num. 40.*
 » Quia clericus ex patrimonialibus vel quasi patrimonialibus
 » potest substituere. * (Vide *l. 3. n. 492. v. Qu. VIII.) **

137. — « 3. Clerici quidem ex consuetudine, multis locis
 » recepta, licitè possunt testari de redditibus Beneficiorum, non
 » tamen, nisi ad causas pias: etsi enim, ubi consuetudo in-
 » valuit, etiam in usus profanos validè testentur, peccant tamen
 » mortaliter. Vide *Less. lib. 2. c. 19. n. 41. Laym. l. c. Bon. d.*
 » *4. p. 3. n. 2 et 5. Trid. sess. 25. c. 1. de ref. et sequitur ex dictis.*
 » Nisi tamen fecerint cum facultate Papæ: quæ, licet superve-
 » niat testamento jam condito, facit illud convallescere. Vide
 » *Sanch. Salm. Dian. p. 8. t. 3. R. 99. supra l. 3. t. 5. c. 4. »*

De ALIENATIONE bonorum Ecclesiasticorum. (*V. Not. l. p. 346.*)

Circa hujusmodi alienationem refert hic plura adnotare. Nota
 I. Quòd Pius II in *Extrav. Ambitosæ de Reb. Eccl. non alie-*
nand. prohibet sub gravibus pœnis alienari bona immobilia, et
 mobilia pretiosa Ecclesiæ quæ servari possunt; atque aliena-
 tionem omnino irritam declarat; Vide *La Croix l. 4. n. 1363.* Et
 idem declaravit Urbanus VIII anno 1624, apud *Delbene de*
Immun. Eccl. c. 18. D. 1. n. 7. idemque dicitur de loco Pio erecto
 auctoritate Episcopi, ut dicunt *Wading. de Contr. D. 2. dub. 8*

s. 4. et Dicast. apud Croix ibid. Præterea declaravit S. C. Reli-
 giosos non posse accipere mutuo pecunias cum solutione interesse
 Vide *Delbene l. c. d. 1. n. 12.* Nomine autem *Alienationis* pro-
 hibetur etiam permutatio, et transactio super re possessa, si pars
 ejus sit dimittenda. *Delbene dicto dub. n. 12.* Potest autem re-
 mitti caducitas Emphyteusis, *Delbene ib.* Insuper notandum,
 quòd nomine Alienationis venit etiam permutatio, traditio rei
 in pignus, et transactio, semper ac relaxatur pars rei jam possessæ
 ab Ecclesia: quia tunc est vera alienatio; si autem Ecclesia non
 possidebat, bene potest Episcopus transactionem facere, ita *Del-*
bene, et Barbosa cum Rebuff. Quaranta, etc. Pœnæ autem in
 alienantes bona Ecclesiastica sine debitis solemnitatibus sunt pri-
 vatio perpetua ab omni Officio, et excommunicatio, *Croix n.*
1369. Ibi tamen advertit *Delbene* cum communi DD. quòd præ-
 fata Bulla Pii II. in *Extrav. Ambitosæ*, quoad has pœnas paucis
 in locis est recepta; et quoad obligationem attendenda est con-
 suetudo locorum. Notandum verò quòd *in cit. Extrav. Ambitosæ*,
 dicitur *præsumserit*, unde excusantur ab his pœnis eas invinci-
 biliter ignorantes.

Nota II quòd licet aliquod bonum donatum sit Monasterio
 cum expressa facultate illud alienandi propria auctoritate, non
 potest tamen alienari sine assensu Pontificio, ut ait *Lugo Resp.*
mor. l. 3. dub. 10. n. 2. et dub. 12. n. 3. quia tunc res acquirit
 conditionem bonorum Ecclesiasticorum. Sed non immeritò *Croix*
l. 4. num. 1364. probabilem putat sententiam oppositam quam
 tenent *Delbene loc. cit. dub. 10. et Bonac. Covarr. Arm. et Qua-*
ranta etc. apud Croix num. Ratio, quia sicut donans poterat
 de re disponere, ita etiam poterit donatarius ex illius potestate;
 neque res tunc absolute acquiritur Ecclesiæ, sed tantum ad bene-
 placitum donantis: Quod concedit etiam *Lugo*, casu quo donator
 expressè voluisset, ut res alienaretur, tunc enim certum est nun-
 quam absolute acquisitam fuisse Ecclesiæ; Ita etiam neque res
 dici debet absolute acquisita Ecclesiæ, quando donata est cum tali
 facultate alienandi; Sicut contra, si donator prohibeat posse ullo
 casu rem alienari, non poterit quidem alienari, etiam cum assensu
 Pontificio, et justa accedente causa, nisi causa sit talis, ut faciat
 præsumere consensum donantis, juxta infra dicenda in *Nota IV.*
 Pariter videtur licitum esse repudiare rem immobilem nondum
 acquisitam, ut dicunt *Croix l. c. cum Sylo. et Abb. ac Delb. d. 5.*
 qui tamen *d. 6. cum Mol. Barb. Tamb. etc.* ait Prælatum, vel
 Religiosum non posse repudiare legatum, quia illud acquiritur
 Ecclesiæ, vel Monasterio etiam ante traditionem, ut habent jura,
 saltem acquiritur jus ad illud. Contradictum verò *Sanch. Bon.*
Rebell. Abb. Menoc. Gob. et alii apud Croix dict. n. 1364. Quia
 ante acceptationem Ecclesia nullum jus, aut actionem ad le-
 gatum acquirit; sed verior mihi apparet prima sententia, nam
 ad validitatem donationis requiritur quidem acceptatio, non au-
 tem ad legatum, quod statim acquiritur à legatario post mortem
 legantis. Permittunt autem *Abbas, Covarr. Molina, Del*

bene, etc apud Croix loc. cit. posse sine assensu Pontificis hypothecari bona Ecclesiastica; sed probabilius contradicunt *Vasq. Rodr. Quarta. etc. ib.* Ratio, quia hypothecatio est vera alienatio.

Nota III. quòd nomine *Bonorum Ecclesiasticorum* veniunt simul jura, et actiones ad immobilia, necnon nomina debitorum, ac servitutes, *Delbene loc. cit. dub. 12. Croix l. 4. num. 1365. cum Wading. et Piasecio.* Nomine autem *Rerum pretiosarum* veniunt vasa aurea, vel argentea, gemmæ, Bibliothecæ copiosæ, *Delbene dub. 2. sect. 1. et Croix cum Tamb.* Item greges, et armenta totaliter considerata, *Delbene sect. 4.* Item incisio arborum, et sylvarum, si fiat cum deterioratione, ut *Laym. lib. 3. tr. 9. c. 10. n. 2. Delbene s. 5. et Piasec. Wading. apud Croix.* Venit magna pecuniæ summa donata ac destinata ad emenda immobilia, tunc enim illa censetur quid immobile, *Delbene sess. 1. art. num. 2. et Vasq. Fill. Lez. apud Croix contra Wading. et Tirag.* Etiam demum pertinent ad immobilia annui reditus perpetui, *Croix ibid. cum Wading.*

Nota IV. quòd alienatio bonorum Ecclesiasticorum facta cum causa, et solemnitatibus, valet, etiamsi donans prohibuerit alienationem, quia prohibitio præsumitur facta, si absit causa debita, ut probabiliter ait *Croix lib. 4. n. 1366. cum Delbene, et aliis.* Causæ autem justæ sunt *Necessitas, vel Utilitas, ex Auth. Hoc jus, Can. de Sacr. Eccl.* Item *Pietas*, putà pro redemptione captivorum, vel alia gravi necessitate sublevanda. Item *incommo-ditas*, si res alienanda valde distat, etc. Ita *Laym. loc. cit. n. 3. cum. Mol. Abb. Sylo. Navarr. etc.* communiter. Item quando magna *convenientia*, ut aiunt *Croix, et Delbene Dub. 28.* Utrum alienatio facta sine justa causa à Pontifice sit licita et valida? Resp. Si alienatio fiat in aliam Ecclesiam, erit valida, sed non licita. Si verò fiat in usus profanos, erit illicita, et invalida; Ita rectè *Laym. dict. c. 10. n. 11. cum Nav.* Ratio, quia Papa non est dominus bonorum Ecclesiasticorum, sed administrator, juxta dicta *l. 3. n. 931.*

Nota V. quòd debite Solemnitates sunt videlicet, 1. Communis consultatio, 2. Consensus Capituli vel Cleri. 3. Consensus Episcopi, vel Superioris Regularis, et etiam Patroni, si alienatur Beneficium patronatum, ut censet *Piasesius*, sed huic contradicit *Laym. cum aliis apud Croix n. 1366.* 4. subscriptio consentientium pro casibus à jure expressis. 5. Consensus Pontificis, sive facultas sacræ C. Vide *Croix l. c.*

Si autem alienatio fit sine causa, censet *Delbene dub. 20.* eam esse invalidam, etiamsi fiat ex consensu Pontificis: Intellige, si fiat in usus profanos, secus si in aliam Ecclesiam, prout rectè ait *Laym. l. c.* Si autem alienatio fit eum sufficienti causa, sed sine solemnitatibus, dicunt *Abbas, Sylo. Angel. Fill. Rodrig. et alii apud Croix n. 1366.* (qui probabile putat) valere pro foro conscientie, contra *Covar. Mol. Vasq. etc. cum Delbene dub. 21.* qui probabilius tenent, jura irritare hujusmodi alienationes ob damni periculum, si solemnitates omittantur, easque dicunt invalidas esse omnino sine assensu Pontificio, cum assensus ad formam prære-

quiratur. An autem hic assensus præsumatur concessus per præscriptionem 30 vel 40 annorum Negant? *Quartana, Fachin. etc.* Sed *Croix ib. cum Masc. Dicast. Delb. Ricc. etc.* aiunt probabilius esse consensum præsumendum ex generali axiomate, quòd omne factum ritè præsumitur factum, si de jure faciendum erat.

Nota VI. Sine autem causa speciali, et sine solemnitate licite alienari possunt 1. Res quæ verisimiliter ad triennium sine notabili deterioratione non perdurant, ut fructus, vestes, singularia jumenta, *Laym. d. c. 10. n. 2. et Piasec. ap. Croix l. 4. n. 1367.* 2. Res exigui valoris respectivè ad possessorem, nempe si non attingat ad summam ducatorum centum, ut aiunt *Pal. et Zerol. ap. Croix l. c.* Attamen *Delbene* cum aliis communiter (ut ait *Croix ibid.*) restringunt summam ad 25 scuta, quæ faciunt 40 scuta monetæ Romanæ; Et rectè advertit *Delbene* hujusmodi rem debere esse ab aliis disjunctam, ita ut pretium totius rei non excedat præfatam summam, alias posset totum prædium per partes modicas alienari. 3. Res Academiæ, Seminarii, Hospitalis, Confraternitatis, modò non sint erecta auctoritate Episcopi, ut limitant *Palaus, et Delbene apud Croix ibid.* 4. Res ad quam conservandam ejus reditus non sufficerent, ut *Palaus, Bonasp.* Si verò res sit sterilis, requiritur licentia Pontificis, ut dicunt *Quaranta, Bonac. etc.* Sed *Wading.* dicit sufficere consensum Episcopi cum capitulo. 5. Si oportet vendere ad solvendum debitum, pro quo creditor urget apud Judicem, *Abbas, Quaranta, et Bonasp. apud Croix d. n. 1367.* 6. In casu magnæ necessitatis, quæ non permittat expectari consensum Superioris, *Delbene dub. 1. n. 26. et Croix l. c. cum Quaranta.* Item in casu notoriæ utilitatis Ecclesiæ, si expectato consensu Pontificio transiret occasio. *Delbene dub. 22. n. 2. et Croix ibid. cum Bald. Boss. et Bonasp.* in his tamen duobus casibus necessitatis, et utilitatis, requiritur saltem consensus Episcopi, ut dicunt *Felin. Abb. et alii cum Carden. ibid.* Verum *Delbene* excipit Regulares exemptos, quos ait tunc non teneri ad Episcopum recurrere. 7. Si donentur bona iis, qui illa retinere non possunt, *Delbene, Barbos. Ricc. et Quaranta.* 8. Si fiat remuneratio pro aliquo Beneficio Ecclesiæ collato, *Barbos. Delbene apud Croix loc. cit.*

Nota VII. Quoad Locationem autem bonorum ecclesiasticorum pertinet, si res fructificet annuatim, non potest locari ultra triennium; si verò fructificet alternis annis, ultra sexennium; si ternis, ultra novennium, ita *Croix l. 4. n. 1368. cum Less. Azor. Vasq. Coe. Delbene, etc.* Non prohibetur tamen fieri locatio fructuum usque ad vitam Beneficiarii, cum successor non teneatur stare tali locationi ut *Croix ibid. cum Mol. Paul. Sylo. Abb. Coe. et Delbene.* Putant autem *Fill. Mol. Lugo. Gatrier. apud Croix l. c.* et probabile censet *Delbene* (contra *Wading.*) licite posse Beneficiarum se obligare personaliter ad locandum fundum de-nuo post triennium. Item potest revocari locatio post duos annos, non autem prius, *Pal. Mol. Delbene, etc. apud Croix ibid.* Hic autem dicta intelliguntur etiam de locatione bonorum ejus-